१७।पु १२८

३०३४

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ...।पु. १२४ (५८५)

ग्रंथ नाम ...मायण.

विषय कथा-पुराणें.

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai; "

मराठी

पुराण

रामायण (मुद्रित)

(मुक्तेश्वरकृत-)

१ कांड ?

मराठी रामायण

शोधायचं

890 15 9258

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

अ. युध्यः कांडं

(1)

श्री गणेशाय नमः ॥ ॐ नमो श्री सचीदानंदायः श्रीरामाचे वनप्रयानः ते का
ळीचे नीर्लोभपनः सुमनुभाग विभापणः श्रीरामी मन दृढ जडले ॥१॥ सा म्हणि
ची नीज गतीः दाउनि गेला रघुपतीः ते सुमंत स्मरे अती प्रीतीः या गस्छीतीत चै
सी ॥२॥ असत्य स्य डीजेजे विपावित्रः ते विराज्याळे कार वस्त्रेः वनानी घता श्री
रामचंद्रः सजुनी वल्कळाबरेः परिधान [illegible] जा विनिंदास्याजीजे साधु संगतीः ते
विराज्य वैभव संपतीः सर्वही स[illegible] रघुपती नीघ वनाप्रती वल्कळ धारीः
॥४॥ रजकस्परत्नाचे डीवनः जे [illegible] नातळती साधु सज्जनः ते विसाडूनि राज्य
दि धन मानः नीघे रघुनंदन वनवासा ॥५॥ राज्याहुक अनुप्रमानः श्री रामु
काहि न घेजी =प्रापणः त्यजुनी या पादत्राणः निघाला पंन वनवासा ॥६॥
देखुनि श्रिरामनी र्वानः साळुवी जासिता ळक्ष्मनः करुनी वल्कळे परीधानः

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

21

वनाश्रीरामणाउल्कासे॥७॥जवं जवं सुर्य तपे तीव्रतां: तव कमळी शोभा ऽपाधिक
तां:ते वियेकाकी रघुनाथु वना जातां: ळक्ष्मन सीता उल्हासु॥८॥ देंखे॥नि सु
नींमा पुर्न चंद्रः चकोरा ऽपल्हाअपारा॥ ते विवना निघतां राम चंद्रः सीतासु
मैत्र उल्हासी॥९॥ येकाकी रामु वना जातां: सफळ सेवाऽपा मचीऽपातां: येने
भावार्थे लक्ष्मण सीतां: उल्कास ता वना गेळी॥१०॥ जेवी रघुनाथाचे गम
णः तोचि दशरथाचे प्राणो क्रमन॥ पळीचे माट ताजी वनः प्रतीबींब पुर्णे हार
॥१॥ पे॥११॥ पुढोनीनि ताची दर्पणेः स्वयेहार पे प्रतीवदनः ते वि वना जातां रघुनं ॥१॥
दनः दसरथे प्राण सांडिळा॥१२॥ नि रोरोऽपाटतां जळः मीन मरे न ळग पळ
रामु वना जाता केवळः दशरथे तत्काळ सांडी ळप्राण॥१३॥ श्रीरामु जगाचे
जीवनः तो जी दशरथा मृत्य कारणः रामु रामु म्हनता जानः राये निज प्रा

(2A)

साडीळा ॥१४॥ रामुप्रवेशतां वनस्थळीः भरथशत्रुघ्न मायामातुळीः ते द्विज
रिघ्पसते जवळीः जातेता काळवनवासा ॥१५॥ मीचीआज्ञेअज्ञाग्य पुजः
श्रीरामानिजसेवा साडुनः कोण्याघेपाळापरतुनः म्हणुनि रुदन करिमारगी
॥१६॥ श्रीरामसेवाचे होतां सा... प्रती समर्थः मी अभाग्ये घेउनः प
ळारथः म्हणुनी रडत मागुं... पुढीळ कंथा अनुसंधानः मातुळीम
रथसत्रुघ्न॥ भरथासि जाळे दुःखी... कथन अवधारा ॥१८॥ भरथ मातु
ळीदखीळे स्वप्नः असीरस्थाती... जनः भरथे ळक्षमनाचे जाण ता न
इपा के दे रुदन माडिळे ॥१९॥ गजबजेपाळा मातुळा॥ पुसे वेर्थ रुदन माडीळे
ये रु म्हणे अतीप्रबळा॥ दुखसमुद्र आम्हा पाळा॥ जिम्या आजी देखीळे स्व
प्न ः त्याचे येस आहे ळक्षनः आम्हा पाचा माजी ये कुजनः निश्चये मरन पा

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(3) वोन॥५१॥ मासें स्वप्न नके वर्षे॥ राजा अथवा रघुनाथ पःळ सामृण शत्रुघ्र कामी भ
रथ॥ येकाची जीवधात होईळ॥५२॥ आनी ठीजसज्जनाची भेटी॥ बहु काळ हो
ईळ तुटि: बोळतां बास्य दाटकंठी॥ पडळ श्रष्टी मुर्छितु॥५३॥ आक्रंदे हाका दिधळी
मारि॥ केवि दशरथें सिद्ध होईळ प्रेटी: वसेनी रामु देखेन दृष्टी॥ ळळाट पिटी आक्रो
स॥५४॥ मातुळ म्हणे सुमुहुर्त॥ पाहोनी पाठ रहुत तेथ॥ येरु म्हणे मुळ आळा निश्ची
॥२॥ ता सुहुर्ते कुमुहुर्त॥ तेकवण॥५५॥ [illegible] धेसि प्रिव सिष्टा कुळगुरु अतीव ॥२॥
रिष: अर्थे परमार्थे जाणोनि ष्रेष: विचारु त्वा वटते ऐके ळा॥५६॥ भरथासि
राज्य भीशेचन: न करिता नके राज्य दहन॥ याळागी भरथाचे आगमन॥ अ
तीत्वरेने करावे॥५७॥ नसा गावे राज मरन॥ विशेसा श्रीरामाचे गमन: अवचटे
ऐकताची जान॥ तत्काळ प्राण सांडिळ॥५८॥ उत्तमवस्त्रे अळंकारासि हिजानी
सुमंत प्रधाना पासि: त्वरे पेसियावे भरथासि॥ अती सीघ्रे तसि अपानावे॥५९॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

३८

भरथासि रुसि वरुउणी: मातुळ करिती संभोखनि ॥ सुमंतु पातला तेची दशणी: अयो
ध्यापाटनि: कुशळ सकळा ॥२०॥ भरथ पाहिले सुमंताकडे ॥ तुझी शोभा कांहीं न पडे ॥ हृद
यींखेद दाटला गाढें तें मुखापुढें आलासे ॥२१॥ अम्ह पुर्णी तु सेन यन: मागीं आलासि धावाती
सागसि ळज्या यमान: किना दिन मुख तुझें ॥२२॥ आसु गीथरुनी मस्तकी वरि ॥ तुज सुख
नाहिं विळभारि: बुजाल्या दीसासि दुखस [illegible] चे रे वेखरि: दुख पाविसि भुता ॥२३॥ अम्ह सोळ
स्याळ इगणा वीकथा: म[illegible]चि जाने: [illegible] कुंबु करुन येसर्वथा: शत्रुघ्नासि रथारु
ढला ॥२४॥ रथ पळवीला तरसि: टाकुनी [illegible] अयोध्येसि ॥ अयोध्या पाहतो चो पासि
दुख भरथासि वोसंडले ॥२५॥ जेथ पंडितास श्रीरामनी वास: जेथ श्री दशरथा हुती
स: ते अयोध्या दिसे जैसे दूस: जैसें कावोस: संकुत निउ ॥२६॥ पाहता अयोध्याचि शो
भा: अस्तु धुरे: दाटली न भारो हि जी मृगु भद्रुनि दृष्ट्या: ग्रहच कीत भशानिसो क्ती
॥२७॥ अयोध्या मंडळी असाधारण: कुरखसतीग्रहगण: सेन अयोध्येचे ळकाज

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(८)

अती विकराळ दुर्भगते ॥४८॥ तव राजद्वारि छत्र भंग: मत्य प्राये कोकळी ग: राज
भुवनी सिंध: सौभाग्य भंग गजपत्न्याचे ॥४९॥ पुढां पाहे राजभुवनी: राजा देखी
ली तेव्हां दोनि: थोर गजबजी कामनी: अश्रु नयनी लोटले ॥५०॥ राजा गेला साडूनि भ्र
स्री: आता श्रीराम घालू मीगी। फळयानि याव[illegible]उठाउठी: तव तो हि द्रष्टी दिसेला ॥५१॥
मेत्री लुहसंगे कानि: केकया रामदेव [illegible] हे मुरव्यत्व मथुरेचे करनि: सीताचर
॥३॥ णी धाडिली वनि ॥५२॥ मग आक्रंदे [illegible]क: म्हणे श्रीरामा दारव विमुख। मास्या ॥३॥
सुखाचे तु निजसुख: मजवा चुनि दे[illegible]ळा सि ॥५३॥ म्या साडुनि या तुसी संग
ती: गेलो माया मातुळ प्रती। हे देखोनि मासी अभगती: ताम जाली सीती द्यागले
॥५४॥ साडूनि तुसा निजसंग: माया मातुळी भागी ताभोग: तेने तुज सि जा
ला वियोग: मी परम अभाग्य श्रीरामा ॥५५॥ जी तु कि विषयाची आसक्ती: ती
तुके विघ्न श्रीराम प्राप्ती। वीजयेते ची भवबंधा प्राप्ती: नरक गती निजा विश्रये ॥५६॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

५अ

विसपीसे ये समान स्थिती: येकोरे विषयें [illegible] धीके सती ॥ वीशय प्रसीं व्यां येकू दाम
रती ॥ जन्ममरणापत्ती विशयार्थी ॥ ४८ ॥ विशयाचा जो विशये भाग: तो चेई द्रादिका पद भ
ग ॥ विशय तो सुख्य रक्षय रोग: नित्य सदा घेतो विषये ॥ ४९ ॥ असो ईतरां चि ईतर गती: मी चि गकी
ळो विशयाशक्ती ॥ रामु अंतरळो हातो हाती ॥ मायमातुळ स्थिती विसयेचे ॥ ५० ॥ मायमातु
ळ विसया स्थीती ॥ रामे त ळों मीनी [illegible] ॥ विषय प्राती: त्या रामा प्राप्ती कदान
घडे ॥ ५१ ॥ जे थवरी मोना भीमान ज्या [illegible] र्व गहण: त्यासि न भेटे रामचरण: प्रत
क्ष प्रमान मज घडले ॥ ५२ ॥ मज घडले [illegible] तीदु सन: आगी आदळले छन: जळो मास
बधुपण: श्रीरामचरणा अंतरळो ॥ ५३ ॥ जो मी होतो निजात्मबंधु: तो मी जाळो अतीव
दु: राम अंतरळो कृपासिंधु: मी भाग्य मदु = प्रतीदुखी ॥ ५४ ॥ कैकेअवीदे चा बाधु ॥ बं
धु तो केला अबधु ॥ ळाविळा सापन्न समंधु ॥ रामकृपासि अंतरळो ॥ ५५ ॥ अंतरळो सु
खावबोधु: अंतरळो स्वानंद कंदु: अंतरळो निजात्मबंधु: रामपरमानंदु अंतरळो ॥ ५६ ॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

दसरथे केळे परम प्रमाण: श्रीरामास वेंदिधळा प्राण: मी वाचळो से पाराण अती कूगी
(5) न उळेना ।।५१।। वुना जाता श्रीराम राघो: राजा गेळा सांडोनि देहो: मी महापापी नरको
पहाहो: देहमोह छेदवेना ।।५२।। दुरि जाता श्रीरामासि: दसरथे सांडीळे देत्यासि ।।
मी नरको पापरासी: हृदय दुखको गाव्या ।।५३।। दुरि जाता श्रीरघुनाथु ।। तत्काळी देहो
त्यागी: दसरथु: मी पापनरको ... पु: अद्यापि मृत्यु मज नये ।।५४।। ... पापि मज न ये
।।४।। मरण: तरि मृत्यु निमाळा ... पापप: का ... वदन: मासे देह बंधन छेदिना ।।५५।।
श्रीरामु वना जाता जाण: दुखे मृत्यु नि सांडी ... प्रान ... तामज मारि ... नमी पापी पु ।।४।।
नरको से ।।५६।। श्रीरामु वना जाता ... : दुखे मृत्यु ने सांडिळा प्राण: ... ताम
ज मज मारिळ कोण: ... पुण्य नरको स ।।५७।। राम विरहे घडु फुड: मृत्यु निमाळा बा
पुडा: मी र नरको काळाचा काकड: दुरखाचा ... अती दुरखी ।।५८।। जीतां जीव
वना श्रामा विन: काळु निमाळा न ये मरण: मासे अती दुख दारुण: निवारि कोन रघुना
था ।।५९।। तेसी पोळे ते बोळे ता बाळी: धरानि वरि आगचाळी: श्रीरामु मासी निज

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai

5A

माउली॥ तेकेउतीगळीचुकउनि॥६५॥ श्रीरामजदेईक्षणीः सांगेनजीवींच्यागु
ह्यगोस्टीः श्रीरामचरण देखदस्टीः क्षणोनीपीटीळकार॥६६॥ रामुमाझा॥नि
जात्माःरामुमाझापरमात्माः रामुमाझाजीवात्माः तोकां आम्हांरुसला॥६७॥ केउता
गेळा॥सिश्रीरामाःसाडुदेकामधर्माःधावपाव पुरुशोतमाः माझ्याश्रवश्रमानिवा
रि॥६८॥ रामधांव धांवतातडिः वेगीपावळवसवडिः मजळागीघाळूनिउडिः माझ्या
दुखकोडिविना॥सि॥६९॥ राघवेवेगीयेरेरेः मजळांगीतुकडिचघेरः मीकुसळळना
डिकीरीः अतीदुखसरापिडळो॥७०॥ रामु माझा गतीचीगतीःरामुमोक्षस्थीतीस्थीतीःरामु ची
माझामुक्तीचीमुक्तीः तोहोतोहातीअ... ॥७१॥ श्रीरामसंगईतीगोडःळक्षमनुपारि
पाकेसुखस्वाउः मीरामसंगाघीनगुडः उरळोकाकउमुगजेसा॥७२॥ रघुनाथाची
निजसांगातीः धन्यळक्षमनाविजगतीः मीमायामाळुळसंगतीः दुखवतीअतीदु
खी॥७३॥ ळक्षमनबधुत्वेअतीसभाग्यः मीनबधुत्वेअतीअभाग्यः सकळदुखी

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(6)

व्यापिले=अंग:तन्हीअंगसत्यानकेमासा॥७४॥तुबिनाव्याफळशतीःयकांयतीहाती
पत्रप्राप्तीःचकहुत्सारीतारकहोतीःयकप्रासीतीथारते॥७५॥यचकरुघवेशासंगतीःम
धुरवचघोदेविश्रांतीःतेसाचिआमुचीगतीःसंगप्राप्तीपरिपाकु॥७६॥ळस्नमनसु
खसंगतीःतारकुविश्रांतीचीजगतीःमीमायामातुळस्थीतीःदुखप्राप्तीथीरप्राये
॥७७॥रामुमजनित्यानिव विःरामुजीवजीवनजीवचवीःरामुमासीस्वानदपद विःतेकेकर
||५५|| याअवधीचजीवीक्तिद॥७८॥रामुमनजीजी नीजविःरामुजीवासीवाचोगासा ||५५||
वि॥रामुस्वानदजाकविःतेकेकेयाअवधीकारकेळी॥७९॥रामुमाझेमुख्यमु
दळःरामुमासेनित्यसाउवळःरामुमासनीत्यबळःतेकैघेयाअवघवचळे
भेद॥८०॥रामुमाझानिजीवनःरामुमाझेनिजअंजनःरामुमासेनिजनिधान
तेकेकयाचारुनळेसदा॥८१॥आम्हीसखेनिजात्मबंधुःकेकेयाकमावेंचसिंधु
मुख्यत्वेसाधनविराधु।मंथुरासुबधुवाढविळा॥८२॥काळीकेकघेबापु

6A

डी:मथुराबुधीदी थळी कुडि:रामुकेळादेस थ्र डी:=प याध्यारो कडिघातळी
दुरवी॥८३॥ती च्याकरिन मीधातासी:कणोनीधावीनळावेगेसी॥ मथुरा
धरूनीकसी:क्रोधहातवसीरवगति॥८४॥ इचेनिवनवासुर घुनाथु:इचेनि
नीमालादसरथु:इचेगी=प याध्या रीते=पाकांदु:जगीदुखावती इचेनी॥८५॥ चा
॥ ६१ सवतीमछराचे बंडरघवाढवेन … इचेनीकैकेयेकाळ्होताउ:तेमीदुरवं
उकरिन॥८६॥ एहसुरवीससुखा … :हेसख्यसुहृदायागप्तंगी:इचेनी ॥ ६२
कैकई निंदजगी॥८७॥ तेमीप्रात … ना॥ … इचे चरणाच्याळी दवडिली
सीता:इचेनीअंतरलाअदोमप … इचे गेली आदशरथु पिता:तमी
आता छेदीन॥८८॥ इचेनि केळेपोराअर्नर्था॥ इचेनवेधव्यमास्यामाता:मज
ऋिघातळे दुखावती॥ तेमीआताछेदिन॥८९॥ इचेनी आत्मारामी हुटी:इचे
नीआम्हीपारटि:इचेनी आम्हीदिनदुखी:तेमीजगबंधीछेदीन॥९०॥ तीचा

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

७

करा वाघा ॥ ५३ ॥ उ: भरथ खगेसी जंघलुं: वसीष्ट धाउनि धरिलें हातुं: त्ची यातु करुन
ये ॥ ५४ ॥ करुन ये स्त्रीये च्याख्यातु: उपेक्षुनेय त्रिमाता: मुख्य मुकोन न ये पीता
जरीत त्रता ॥ अपडिलो ॥ ५५ ॥ मानुन ये दुजा विटाळु: आतीत द्रवउन ये भुक्तानु
साधुसि करुन येच्छ कु: न ये शास्त्रत्यों के स्त्रीये सिकरु ॥ ५६ ॥ जे ग्रामस्त्री
वधु: वधायोग्य केळा अपराधु: तरी न करुन ये वधु: तुम्हां पुत्रि वे प्रसीधु वीवेकु ॥ ५७ ॥
गुरुवाक्यानुलंघवसवर्या: न वेरा [illegible] स्तां मथुरा दानी नळी व्हावा: अतीनी
॥६५ याता निष्ठुर त्व ॥ ५८ ॥ ळोते सरसी [illegible] निघाले तीचा माज माउे: शारीरवीय ॥६५
रवाकुडे: तेथे त्री चित्रा पडे नाव [illegible] जीनोना या रादस स्वासी: रामु म्हणे
अयोध्येसि: मथुरा न्ना गळी पायांसि: मासी दशा ये सि श्रीरामा ॥ ५९ ॥ आता चितुजा
उडिकरीता: वीश्राम वाटे भरथा: स्वभावे मज मथुरे जाता: तुस्या मनोगता मी क
रीन ॥ ६० ॥ तुरा मज पे आहिरा नेसी: तेने सुवासु आळा चंदना सि: दस्यो च कचुं
निजा गासि: कुबजा निजदासी जंधरिली ॥ ६१ ॥ कुबोळी ळो प्रसंगता: मथुराते

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai: " Joint project of the

७अ

कुबजा तत्त्याला: पुढे कायवर्तळे करथा: तोंकैकया: प्रवथारि॥१०॥ वुचीस्वबोळीन

वचनः नकरिना राज्याभिशेचणः करुन ये राजा दहणः राज्याभिशेचणा नुजकरुं

॥११॥ ऐसे चीरिकता वचणः भरथासि चाळीळे रूदणः दुःखभरते आळे दारुणः ता

काळप्राण तजुं पाहे॥१२॥ श्रीराम गेळीया पाठीं: जरी मी बेसे राज्य पदिं: आब्रम्हह

त्यासु चीः तमास्या ळब्राटी नी चो पु ळी या रघुनाथाः मेहादेशाच्या ज्या

वा हती: त्या हत्या समस्ता मा त्याः कुहोये परपा॥१४॥ रामचंद्र गेळीया

वनाः जरि मी घे अभीसिचना: वि द्रे भोगी ही नांगणाः त्या गर्भस्थाणा

मीं जाये॥१५॥ सकळ रजस्वळाचे रुधीर: तने अभीशाचो मासे सीरिरः परी राज्यभी

शेचो न करं ते मी अनुमाच स्पर्से ना॥१६॥ श्रीरामा वेग ज्या नैष्यी: ते जपमासी

जपानीः ते जै भोगी अभीशेचणीः तै माच्या गमनीं मी जाळो॥१७॥ वसीष्टासी वळे

कुसे चरणः वाहतो रघुनायाची आणः राज्या जे अभीशेचणः प्राणाते आपण

The Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

करूनें दि॥८॥ वसीष्ट पाहे शत्रुघ्ना कडे: तव तो बोळे चोळे नारउ: श्रीरामविरहे
जाळे वेउ: मागपुढ स्मरेणा॥९॥ विसरला तो घरद्वार: विसरला घेंद्रीयेचा व्या
पार: विसरला निज सरिर: तदाकार होउनि ठेला॥१०॥ अगा वित्ता रामचंद्रो: श
त्रुघ्ना ळागळी योगनिद्रा: विसरला नीद्रा कृपा रामचंद्राची ऐसी॥११॥ हस्य
दष्टादरु शफा: कर्म कीया कर्ते [illegible] जो: शत्रुघ्ना सि नाठवे जाण अपन्या आपन
॥१५॥ विसरला॥१२॥ करणे न करणे वा[illegible] ना शत्रुघ्ना च्या ठाई: ऐसे श्रीरामु स्म ॥१५॥
रता पाहि: विदेहि तो जाला॥१३॥ बो[illegible]र युधाचा थुं: त्याचा भाव दाविला
ये पा युं: शत्रुघ्न तो ये ये रतां[illegible]पीळा॥१४॥ शत्रुघ्नाचि ऐसी स्थीती: भरथा
चीतैसी रती: आतां राज्याचे कवण गती: वसीष्ट चीती विचारि॥१५॥ वसी
ष्ट म्हणे भरथाते: व्यर्थ खेदु का करिसी येथे: उमिसा गणायच्यापे: तता निश्ची
ते करावे॥१६॥ अभीषेक रघुराम पादुकासि: करूनी दहण द्यावे राया सि: मग = प
हिलुम्ही रामापासी: जाउ वना सि अयोध्या॥१७॥ ऐकोनि वसीष्टाचे वचन:

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

8A

मरथाजाळेअमृत पानःसास्यागकृत्तनिनमनःमस्तकीचरणवंदिले॥१८॥ः
भस्मकरितारा जदहणःकौसल्याकुरूपाहे साहा गमध्यःवचीवृयतानिआप
नःनीवारणातीसीकेळे॥१९॥सहागमनपतीसंकटीः याहुनि अधिक श्रीरामभे
टि॥येरिमनेचौदावरुशा पाठी जीच्या नी जीवी दुळभ्री॥२०॥नगरानयेतार
घुनाथुःमध्येचीमजबाळीयां [illegible] श्रीरामुनाथरघु॥येसाआयोतें
मजहोईव्ठ॥२१॥येकौनिकौसल्या [illegible] स्वीःवसीपृकब्ववळलापाठीःराया
चेउतरकर्मापाठीकरिनभेटीश्री [illegible]॥२२॥कौसल्यामनेडिगुरुनाथाः
अवस्थ्यभेटवणेरघुनाथा॥योसिमजभाकदोसिज्ञानाःतरिजीविचारारवेन
॥२३॥श्रीरामदेखताचीदृष्टीःमावळेहृद्दुरवकोटिःआनंदनसमायेश्री
सुखसंतुष्टिश्रीरामे॥२४॥श्रीरामेसिहायेभटिंतेभाग्यदुर्लभ्यअतीसकीिः

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(१)

तेपाविजेसद्गुरूरूपेदर्षी: ते मिश्रृष्टी जती धंन्य॥२६॥ कौसल्ये चेसत्व ञेस्वः
दखे॥ निवसीष्टा परमसुख॥ त्र्कासेदेत॥ नेयाश्राकः अवस्यकराहाविली॥२७॥
भरथेनगे॥ निआपनः राम पादुका अर्सीरो वणाःकरुनि रायाचे देहवाः त्रदेव
कपुर्पतिष्ठा केल्ले॥२८॥ भरथाचे अयोध्यागमण॥ तव श्रीरामाचेद्गुरिग
मणायेकाजनार्दनाशरणः रसाळकथा अवधारा॥२९॥ ईती श्रीभा
वार्थरामायणे: अयोध्याकांडे टिकायां: भरथ विलापोनाम: एक
दशप्रसंग: श्रीरामार्पणमस्तु॥ शुभं भवतु॥६॥६॥ ॥८५

ॐ नमो श्रीसच्चीदानंदाय॥ जाहालीयाजनानिवृती॥ पुर्णप्राप्ती मध्यरात्री
कैकईयेन॥ नेभरथप्रतीः बोलेंन पतीतयेका॥१॥ श्लोक॥ केकयोक्ती॥ उछा
पयंती केकयी पुत्रजनमब्रवि॥ नतीषृपुत्र लद्वृतं राजपुत्रानिबोधीम॥१॥
तहीघानेवशोचंतिसतांसदासीसंमतः गृहाणे देखकं राज्यंसपफल कुरुमेश्रमं॥२॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

१८

मानोनदयोमित्राणांममच्चा मित्रकूर्षणा॥३॥ सुपुत्रसी ध्रं विधीवदस्वराज्यांवि
प्रवेसि ष्प्रमुखेसमेसुसदृत्यराज्ञानमनंतरंत्वमात्मानंजे वाध्वभोरोचय
स्व॥४॥ टिका॥ उगउनियापुत्रासिःकैकेबुधि सांगेत्यासिःरामुगेलावनवासासी
तुकाकरिसीशोकत्याच्या॥१॥ राघवेबारलेयापरी॥ रडतानव्हेजेसीसभामाझा
रि॥ जंवीवगीधीरुधरीः अयोध्ये चेकरिनिजराज्य॥३॥ सुख्यजेस्यचेनीजराज्य
तेम्यासंकटिसाधीलेकाजः स्त्रींतुज मातेसिमननवेवोजः नाचासिसोजवनाजाव्या
॥४॥ =प्रायुष्यनिमालापीताः पितुरा... पीसाज्ञातानाथाःतोदोरुघाळसिमा
स्यमाथां॥ नीजस्वार्थानेनासि॥ वीमु... नेसंसारीःसापलेतेतवमुख्यवेरी
तेकुलसांगणानिर्थारिंःवेदशास्त्रीसमत॥६॥ दीती आदितदो धीसवतीःयकापेत्या
चीसंततीःदेवादेत्यावेरप्राप्ती॥ निजघातीयेरयेरा॥७॥ यथि=प्रथिचवेदोक्तीःबृहस
दारुग्य प्रथमश्रुतीःदेवादेत्यावैरीहोतीःश्रुतीसम्मतिभावधारि॥८॥ श्रुतीबृहद्

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

१०

यादेवा सुराश्च ततः काणीयेसोतव देवाज्ञायस्मा
रुष्टचीद्वया प्राजापत्यादेवा
असुरास्त एषु लोकेषु कोकेष्वस्य इतं॥५॥ सापत्नमाजी अती प्रीतीः काहीविनाहि
वेदशास्त्रीः गरुड सर्पा विरप्रातीः तका येनकृती निजबंधु॥६॥ हेकामोसी निज
युक्तीः तुवान वचाव ना प्रतीः अणुनिवसीषादि रुषीपक्षीः घेई राज्यप्राप्ती अश्वी
शोकु॥७॥ सरथा तुभाग्य पुढीपाव्यव नवसागळाक रुमण्णः ताजरिथ्यये असू
॥५॥ ताजानःकरिता कदण राज्यले पेः सीसागतेहित देखोनि तु होय मुख्यराजासं पुनेः ॥५॥
युवराजा करिस तु घेः माझे वच ... प्रतीपाळी॥१२॥ एकोनी माझे वचन जाःसरथा
कोपआळा सपुर्णःकोपामाजी आटे ... अती उदरी अनुतापि॥१३॥ घाया वरि
हानिजे ळानाः तैसापाडु जाला सरथा॥ तु तर न कसि माझी मातःपाप तुपता तुपुढी
॥१४॥ निजपती माल्ययोचे तुजः अनुमात्र दुख नलाज॥ राज्य लोभाचे सुखभो
ज्यः अती निर्लज नाचसि॥१५॥ तुसये को निवचण यायोः म्यादेशावे रघुनाथा
रवजा निदवनि घुवाती॥ नरकपा नास्व येजावे॥१६॥ निजमातेचे हीतो पवाक्य

A joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

10A

रौरवा स्वये अवस्यकः पुवजनरकन्यावेदेखः द्यावे दुखजगासि ॥१७॥ नीजप
तीची घातकिनिः श्रीरामद्दशाचि स्संजानिः सुहृद सुखादुःखखानि ॥ जीघेपीपा
निःपती नीघे ॥१८॥ जु कोमुसे काळे मुनखः श्रिराम सुखादिधले दुखः तुसमजनाहिसु
खः जगासि च्या सुखतुस नि ॥१९॥ त्यहुनयानिजमाताःयाला गीचुक लिसी धा
ताःतुसेनि मज दुखावस्ता ॥ श्रीरघु[illegible]घ दिले ॥२०॥ तुजसी पाहता सेनसुख
मजद्दाटले परमदुखः नको द्दाउ क[illegible]घानिको षब्यतीहृष ॥२१॥ भरथे कोपु
नियाभ्यारिःमिर्थ्र चुनिनना ना परिःकु कै[illegible]बाहेरिःतीचे जीकरि ब्यती दुसी ॥२२॥
जीचे जीअंतर ऋ्यारा घवःमातानेक[illegible]घवः जुगी मियर्‍चे नावः दुसवोती
कैको ॥२३॥ श्रीराम भरथा चायैक पिडः येको पुजाचे दोघे देखः येर येराचे नमने
दुखः परमसुख येरयेरा ॥२४॥ येरयराचा जीवप्राणः येरयेराचे निजजीवनः ये
रयेरा स्समाधान ःसुखसंपन रामभरथु ॥२५॥ भरथासि श्रीरामाचे सुखः श्री
रामभरथाचा हरिखः येक मको दोघे येकःके कैसुखमने ॥२६॥ आ गविताश्री

(11)

रघुनाथः परमेसुखे सुखावे अरथेः नाहि राज्यलोभाचा स्वार्थः परमामृत श्री
राममु ॥४९॥ श्रीरामा ज्यापायापरतेः परमसुख नाहि अरथी तेः या त्यागीन घे रजी
निजराज्य तेः श्रीरामाने अयेनिघे ॥ अनादि वादे त्यावैर विंतउः त्या वानरे चक्रपिंड
राज्यलोभे दुखउदंडउः वैर बखंडये रयरा ॥५०॥ सिनभीन पीडउ नित्ये प्रतीः ग
रुडसर्पा वैरप्राप्तीः तेस नाहि श्रीरा… रथीः बोधे होती येकपिंड ॥५१॥ सुमेत्र अर
थअ निःस्प्रुहः बोध्या ज्ञानरघु… होमुती श्रीरामपुर्ण ॥ अहु सपुर्न
॥१०॥ यानाम ॥५२॥ बोधघुघु सिनव्यक्ते… मी कोनि श्रीराममुतीः अहु चतु ॥१०॥
ष्ट याते मुक्तीः अगमाच्य वदो… चे सोया येकात्मता अतीप्रातीः अपेयो
पाहे श्रिराममुतीः उदयाचे ता गभस्तीः निजगमनार्थी उदेउ ॥५३॥ पाचारुनी
याप्रधानाः वेगी सनथकसावेसनाः अेटाव यारघुनंदनाः जानेबुनानेश्वी
ता ॥५४॥ बसोष्ट येउनि पापनाः पाहावया अरथाचे मनाः पुत्र थामो जेकदा
नः निजवचन बोली तो ॥५५॥ तुम्ही तवचे घेपीत्र अकेः जाउनि मुगेलो अरथः

(11A)

राजा अभीशेका वाभरथः श्रीरघुनाथ वनवासि॥३६॥ दुसे मातेचे वर द्याएः ती
चे हि मागर्ह्ये हि चीजाण्ः भरथराज्याभिशेचणः रघुनंदण वनवासि॥३७॥ श्रीरामु
पितृवचण वनवासिः वेगी गळा वनवासासीः तुहि पाळी पितृवाक्यासिः अभीशे
कासि अगीकारि॥३८॥ श्रीरामु अभीशेकाव्या वरिःपुर्वि केळि होती सामग्रीः ति
सीथ बाहे मासी घरिः तुज्ञ भीका रि अभीशेका॥३९॥ पितृवचण नल घीतांः अ
वस्य पाविजे नरकुपाताः आघोन व र्थ भरथा तुज मि आता अभिशेचि॥४०॥
ऐको निवसिष्टाचे वचणः भरथु [illegible] पुत्र॥ दिघ आळे रुदणः आक्रंदे
पुर्णबोळि तु॥४१॥ केकेह रिरवे डा [illegible] ते तीच काळे होउ वनवासा चपा
खाउः त्याचित उबाढविली॥४२॥ कैकेकेवल पैनष्टः भाके गोविलापतीवरि
ष्टः तीचे मागणे पापीष्टः तो राज्य पटमीने घो॥४३॥ वासिष्ठा तुज करिण नमण
का तीपा हसि मासे मणः वां तुनि या रघुनंदणः अभीशेचण मीने घे॥४४॥

(12)

श्रीरामु साउनियां वनिं: जरि बैसलो अस्त्रीं शोचगी: तरि मि जालो मद्यपानि:
मात्रगमनी मिजा अतीं नष्ट॥४५॥ तुसे सिवोनियां चेष्ट: पुर्वि वाहिली राममा॥ चे
आण: तेचि मासे अती प्रमाण: पुढती आपन पुसावे॥४६॥ कृष्णो निचरणी गेविला
माथा: राज्यसिद्धो काचिके थ्या: मज सर्व थाम पुसावि॥४७॥ येकोनि भरथाचे वचन
वसिष्ठ जाला सुखसंपन्न: हृदयी धनि [illegible] गुण: अतीस ताप जानु हो सि॥४८॥ तुस्या
॥११॥ सर्वे घेउन माता: भेरई णामी रघु[illegible] रथ्ये चरणी ठेविला माथा: सभाग्य
ता अती माझी॥४९॥ स्वदुरजा लसु [illegible] भरथ च होटा वेळे निद्रा पण: सेना संनू ॥११॥
घकरा संपुर्ण: सिघ्र गमणा वनवा[illegible]सा॥५०॥ हरि खेदा चतुष्परघु: आजि मी
देखेन रघुनाथु: मासे पुरती मनोरथ: कृत्य कृतार्थ मि बोलु घेण॥५१॥ श्री
रामु भेटाव यात काळी भरथु निघाला सर्व दळी: नगरि हरि खेंचि केलीया
ळिं वनास कळी नीघाव था॥५२॥ को घेळ श्रीराम दर्शन उदिम चालेल सपु
र्ण: जप यळो भगेउनि मन: निघालि जन अयोध्येचे॥५३॥ वाणी[illegible]य

Joint property of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

केले पसारेः सोननिसोनार जो सिवकारेः दुसिंदउ घेतळी थोरेः जो खीळारें
तापटली ॥५०॥ घाळीन्यापकानपरवडि दहि दुधाच्या कावडिः तळी घेतन्या तन्या
च्या जोडिः कापडि घोडिचा च्या चोळ्या तांबोळी बाघळी भाडुगीः ब्राम्हणी बा
धली वेदुगीः मायबापानपुसतेव गीः चोर गमांगी ळागळीयेके ॥५१॥ पुत्राळो
गी घावे मातेः स्त्री पुत्राळागीनि [illegible] घेपीतेः पुतन्याळागी घावे चुलतेः श्रीरघुना
थापावावया ॥५२॥ भाडाघेतेसार [illegible] वाउखि पिननायकः मनीक रजे नामीक
जळते रक्कानि घाले ॥५३॥ सुतार [illegible] कार रजुकारः मांगीवी कराहो घेतजपार
घेतानिपाईत नाच्या भारमोचीच्या [illegible] नयाके ॥५४॥ सकुटबानि घोळे समस्तः
भाडे निमीळिदेता अर्थः येकमणती नि घालवरितः दुरिफरथ अतरव्ळा ॥५५॥ घरिरा
खननराहे कोन्हीः नी घतायेर येरावरिः रुशो श्रीरामु पहावयान यनिः अपमा
नुज नीसुखे साहती ॥५६॥ अवघी यांपुढे ॥ भाडे करिनेळे गाडेः राज सटणकती

(13)

माह्यो राज्य ळाभेछा: हेतु भरथ उचत ॥७॥ रिका ॥ श्रीरामु सद्गुरु निजात्मा श्रीरामु
तत्वता सखा मासा: श्रीरामु मास्या पीता: श्रीरामु मासा सुहृत भ्रात ॥८४॥ त्याचा
करा न्यायोधा तुः ससैन्य जातु सत्परतु ॥ याचा करिन चिंतिपातुः रामु भक्ते तेसत्य
॥८५॥ मी श्रीरामाचा मगकारिः तविळा असे गेमात रिः भरथ कायेयु निकेस्य प्र
रिउतरळो ॥८६॥ निशादासी सामु ... रथा सन्यो असे रख्यातः दृढ सखा
वगमातटकः गंगोदकु सउनेदि ॥८७॥ ... ळ युध्या सीतः तारि मी ख्याती ळा विनत्या
॥८५ सिःयउमुठा किन पुथ्वी सीक्षना यसीव ... ॥८८॥ मा रिझ रथ वामडि कुजरः रनीप्राडी
वानर विरःचा हती सुआ वेपुरः तेसा ... ॥८९॥ श्रीरामा च्या निजकार्या च्याः नि ॥८६॥
घोरावे विन जिवित्वाः ये धुनिषु ढे भरथाः सत्य सर्वथा जाउनेदि ॥९०॥ वियेडे निःशा
दनिश्चेकामळउ नि भिजकटकेः सन्नध्य स्व य ६ हकः सन्या सन्मुख पळआळ्या ॥९१॥
भरथा सागती सैन्यकेः युध्या सिज्जा ... सगुहकः ता हाणापु यताती लोकेः गगोदक
सीवो नेदि ॥९२॥ राजा निमा मा निराशाः आम्हा सिप्रारखा जाला गुहकः ताहा नापु टताती

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

॥२३॥

बापुडे: त्यापासिसुरडाव्या॥५५॥ निघाले द्विजांचे संभार: संन्यासी चालीले अपार: ना
गवे चालिले दीगांबर: श्रीरामचंद्र पाहावया॥५६॥ श्वेत वारु वियुक्त रथु: त्यावरि ह
130 रिख बैसला भरतु: शत्रुघ्न हि पेलीला रथु: श्रीरघुनाथु देखावया॥५५॥ पालकी माजी
वाहुनि: कौसल्या सुमीत्रा जननि: निघाल्या येरिही राजपत्नी श्रीरामदर्शनी निघत
॥५८॥ कैकेन ये चित्तिं षेद: तीसी जाले परम दुख: [illegible] ना रावो नाम रथु: काळे मुख केविदा
वे॥५९॥ वसीष्ठादि रुसि महंत: प्रधान [illegible] समस्त: त्यासि देव नियाउत्तम रथ: त्यास
मेवत निघाले॥६०॥ त्याष्टायण सहस्र जा[illegible]ती: [illegible] सहस्र उन्मत्त हस्ती: घराघा[illegible] पा
तकाबहुती: दोहि बाहिरो [illegible]ती [illegible] रथा [illegible] रथी माहारथी: साठि सहस्र
सुपती: भरथा पाठी चालती॥ रथ [illegible] आयुधा॥६१॥ रथा चियागुती विगुती: चक्रा
परिस चक्रधावती: त्यासि माजी धनुष्याची विमती: सहस्र गती साटोपु॥६२॥ स्पत सहस्र सु
जातवारु: निघाला घोडाचा संभारु: नाना अळंकारी मनोहरु: कृती दुय रसी हना दु
॥६४॥ जारुवा बाधली नाहाळी: कंगल ये पराघावळी: पाखरा सळके तीजा[illegible]: विर

A Joint Project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(१५) महाबलीध्यारढा॥७३॥ वारुतीपाईनाचतः होहोमामाजीजीकृणतः दानिअतरळ
गतीःवारथापटतीमाहाविरा॥७४॥ कासाचीरुळतोमरःफिडमालाचेढुचक्रःगदाम
हुरळहुडिथोरःआळेमोगरपायाचे॥७५॥ खडमाळेजीआपारःपीळगतीपायाचे
धनुधरःगर्जतआळेफरसधरःमाळदुर्धरटतकपती॥७६॥ सेळीसंबळाशाचि
युक्तअळंगाईतचानाचतःकोतेकारअतीपदुवःकगरहस्तळघुवेधि॥७७॥ अव
॥१३॥ नवाडपाघडकीतळुळवेयतळपि ... कारपेढनःविरगर्जतपायाचे॥७८॥
चातुरंगसेनासंभारःराघवरान्य ... र्धरःअरघुचालीनासत्वरःजाळा ॥१३॥
गजरवाद्यास्वा॥७९॥ कुहाडिकात्या ... तीःआरापुढेवनछेदतिःमातीकामी
गोनाकीतीःभुमीसळ्ळीचाळाव्यो॥८०॥ आरूचाळीळात्पती हुर्धरःटाकीळेभा
गीरथीचेतीरःदेखोनिअरथाचासभारगुहकथारदासत्ला॥८१॥ केसाराज
कोप्रदुर्धरःसरव्याबधुपडेळवेरःभरथेसज्जुनियासभारःघ्रीसामचंद्रमा
रुजातो॥८२॥ श्लोक॥ गुहकोक्ती अयोदासरथिरामंपित्रप्रव्रजितंवनंःस
न्यसमस्ताछेदीने॥
का॥१८॥

माहाआयोध्यापुरींयुधार्थीःहिंसा ... पातळसारंसःगुवीनिपैसावाडीनवरम्पः। ...

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com